

Мозоль А. С., студентка
Горovenko М. О., к. філол. н., доцент
Харківський національний педагогічний університет
ім. Г. С. Сковороди

ЖІНОЧІ ОБРАЗИ РОМАНУ Е. РЕДКЛІФ «РОМАН У ЛІСІ»

Англійський готичний роман XVIII – початку XIX ст., відомий також як роман «таємниці та жаху», здійснив вплив не лише на масову літературу, а й на творчість видатних письменників XIX і XX століття, передавши їм у спадок низку художніх ефектів, які допомагають створювати напружену атмосферу страху та невиразної тривоги. В особливий спосіб атмосфера страху, напруженості та незрозумілості простежується в жіночих образах Енн Редкліф на матеріалах роману «Роман у лісі». Саме цей роман став втіленням усіх жанрових особливостей готичного роману через представлення жіночого образу головної героїні, стривоженої, окутаної страхом та розгубленої, але водночас талановитою, сильною характером та наділеною розумом та енергійністю, яка допомагає головній героїні долати усі труднощі незважаючи на всі життєві перепетії.

Мета даної роботи полягає у детальному опрацюванні та дослідженні особливостей висвітлення та представлення жіночих образів в романі Енн Редкліф «Роман у лісі», проаналізувати жанрові особливості та характерні риси готичного роману через представлення жіночого образу, переповненого страхом і жахом, але водночас того жіночого образу, який долає усі страхи і йде вперед незважаючи ні на що.

Автори серйозних сучасних досліджень, спираючись на досягнення зарубіжних та вітчизняних дослідників, таких як: С. Р. Матченя, Н. Г. Мойсік вивчають творчість письменниці в широкому історико-культурному контексті, враховуючи, наприклад, використання у її творчості поетики бароко, відображення в образній системі її романів національної психології різних народів, а також поглиблено розглядають традиційні особливості готичних романів.

Н. Г. Мойсік у своїй науковій праці «Страх як об'єкт естетичної рефлексії у пародіях на готичний роман» опрацьовує та досліджує особливості жанру готики через висвітлення жіночого образу, який перебуває у стані страху за матеріалами романів Енн Редкліф та безпосередньо роману «Роман у лісі».

С. Р. Матченя у своїй науковій статті «До питання про своєобразие поетики Анни Редкліф «Роман у лісі»» описує особливості поетики

письменниці у формуванні образів головних героїв свого роману та опису їх особистих переживань, страхів та життєвих ситуацій, в який головні герої, здебільшого жіночої статі себе поводять. В статті окремо досліджено та описано використання притаманної манери формування та опису жіночого образу головної героїні роману «Роман у лісі».

Дослідники відносять роман Енн Редкліфф «Роман у лісі» до сентиментальної готики, тому що в ньому, незважаючи на інтерес до теми чудового і надприродного, втілені ідеї доби Просвітництва [2, с. 3].

В основі жіночих Енн Редкліфф покладено незмінну банальну любовну фабулу, яка простежується у висвітленні жіночих образів у всіх готичних романах письменниці так і в романі «Роман у лісі». Жіночий образ у своєму романі Енн Редкліфф змальовує зазвичай як беззахисну, самотню та покинуту усіма особу, яка на противагу важким життєвим обставинам представляється як надзвичайно вродлива, талановита та розумна особистість. Енн Редкліфф майже у кожному своєму романі використовує мотив укриття героїні у монастирі, який виконує функцію притулку [3]. Завдяки фамільним чи портретним подібностям в монастирі відбувається впізнавання героїні іншою черницею, розкриття таємниці її народження чи походження [1, с. 71].

У романах англійської письменниці сюжет будується навколо долі добродесної дівчини-сироти зі збіднілого дворянського роду. Ідеалізована автором героїня залучена до мережі таємничих подій. Однак на її частку випадає безліч страждань. Її життя оповите таємницями та загадками, які, на перший погляд, не можуть бути пояснені зі сторони логіки, тому здаються певним наслідком втручання надприродних сил.

Головно це простежується в романі «Роман у лісі», в якому головним героєм жіночого образу є молода дівчина на імя Аделіна, яка є надзвичайно талановитою, вродливою та енергійною особою, яка через свою талановитість, рішучий характер та вміння правильно себе поводити у важких життєвих обставинах завжди знаходить вихід, старається правильно поступати та йти вперед незважаючи ні на що, долаючи усі життєві труднощі та перепони на власному шляху [4, с. 4–5].

Як сама авторка роману «Роман у лісі» описує жіночий образ головної героїні Аделіни: *«виявила розум розвинений і незвичайний, повний нетерплячих планів звільнення і нетерпимості до чоловічого засилля»* [1, с. 72]. Цим самим Енн Редкліфф старається підкреслити рішучість характеру дівчини, яка намагалася врятуватися від переслідувань власного батька, який насильно хотів її видати чоловіка, якого вона не любила [3].

Енн Редкліфф представляє у своєму романі «Роман у лісі» жіночий образ характерний для готичного роману, жіночий образ – таємничий, драматичний, сенсаційний, який старається викликати

захоплення у читачів. Жіночий образ в романі «Роман у лісі» підкреслює немовби певний магічний голос героїні, яка старається заворожити та заінтригувати читача своєю поведінкою та діяльністю в процесі усіх подій описаних в самому романі «Роман у лісі» [1, с. 72–73].

Так, у «Романі в лісі», Аделіна, яка недавно пережила безліч пригод, знаходить записки в'язня, який колись давно містився в нині закинутому абатстві. Читаючи про його страждання, вона проникає до нього співчуттям, а думка про те, що страшні події відбувалися в тому самому місці, де вона зараз перебуває, поступово жахає її: *«...Її уява, розтривожена такими думками, знову стала надзвичайно чутливою до кожного враження; вона боялася озирнутися, щоб не побачити ще якусь лякаючу примару...»* [4, с. 6]. Ще одна подібна сцена, але з більш очевидною комічною інтонацією, зустрічається на самому початку роману, коли герої, змучені своїми нещастями і важкою життєвою дорогою, входять вночі в напівзруйноване абатство, зовнішній вигляд якого наводить всіх на думку про привидів.

Особливість представлення жіночого образу в романі Енн Редкліфф «Роман у лісі» в якому авторка описує індивідуальні та особистісні якості героїні демонструє свою жанрову особливість та особисту манеру готичного роману письменниці Енн Редкліфф [2, с. 4–5]. Тим часом усі найнеймовірніші події в романах Енн Редкліфф отримують раціональне пояснення. Винуватцем пригод такого типу героїні, як правило, виявляється її опікун, який претендує на спадщину.

Відповідно до просвітницьких тенденцій у фіналі романів А. Радкліф тріумфує чеснота, героїня знаходить любов і багатство, а лиходіїв наздоганяє заслужену відплату [1, с. 74]. Така особливість покладена в основу «Романа в лісі» – першого твору, який відомий англійській романістці і повторюється в її найзнаменитішому романі – «Таїнства Удольфо» [4, с. 7].

«Роман у лісі» – це суцільні контрасти, відчуття страху-огиди та страху-тяжіння, жахливі описи у поєднанні з легким жартівливим настроєм та обов'язково наявність щасливого кінця. На основі представленого дослідження, ми можемо зазначати, що у представленні жіночих образів письменниці Енн Редкліфф за матеріалами роману «Романа в лісі» можна побачити, що тут поєднується вся суть та жанрова особливість творчої манери письменниці в контексті формування готичного роману. Характерною основою жіночого образу у романі «Романа в лісі» є страх, жах і невинність жіночого образу, який через свою талановитість, розум та енергійність протистоїть усім перепетіям на своєму життєвому шляху, старається йти вперед долаючи усі труднощі та в кінцевому результаті домагається свого.

Література

1. Атарова К. М. Анна Редкліфф та її час. Редкліфф А. Роман у лісі. Ладомир, 2000. 379 с.
2. Матченя С. Р. До питання про своєобразу поетики Анни Редкліфф «Роман у лісу» // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. «Мовознавство та літературознавство». 2019. № 19. С. 3–7.
3. Мацапура Л. В. Традиції А. Радкліфф у романі Н. І. Греча «Чорна жінка» // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки». 2013. № 2 (6).
4. Мойсік Н. Г. Страх як об'єкт естетичної рефлексії у пародіях на готичний роман // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки». 2019. № 3. С. 4–7.